

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BUNGE LA TANZANIA

MKUTANO WA TISA

YATOKANAYO NA KIKAO CHA NANE

16 NOVEMBA, 2017

KIKAO CHA NANE – TAREHE 16 NOVEMBA, 2017

I. DUA:

Saa 3:00 asubuhi Mhe. Job Y. Ndugai (SPIKA) alisoma Dua na kuongoza Kikao.

Makatibu Mezani

1. Ndg. Stephen Kagaigai
2. Ndg. Nenelewa M. Wankanga
3. Ndg. Ramadhan Issa
4. Ndg. Joshua Chamwela

II. HATI ZA KUWASILISHA MEZANI:

- (i) Mhe. Eng. Atashasta Justus Nditiye aliwasilisha Mezani Maelezo kuhusu Muswada wa Sheria ya Wakala wa Meli Tanzania wa Mwaka 2017 [*The National Shipping Agencies Bill, 2017*].
- (ii) Mhe. Hawa Mchafu Chakoma aliwasilisha Mezani Maoni ya Kamati ya Miundombinu kuhusu Muswada wa Sheria ya Wakala wa Meli Tanzania wa Mwaka 2017 [*The National Shipping Agencies Bill, 2017*].
- (iii) Mhe. Quambalo Willy Qulwi aliwasilisha Mezani Maoni ya Msemaji Mkuu wa Kambi Rasmi ya Upinzani kuhusu Muswada wa Sheria ya Wakala wa Meli Tanzania wa Mwaka 2017 [*The National Shipping Agencies Bill, 2017*].

III. MASWALI KWA WAZIRI MKUU

Wabunge wafuatao walimuuliza Waziri Mkuu maswali:-

- (i) Mhe. Abdallah Majula Bulembo
- (ii) Mhe. Catherine Nyakao Ruge
- (iii) Mhe. Zubeir Mohamed Kuchauka

- (iv) Mhe. Magdalena Hamisi Sakaya
- (v) Mhe. Edgar Vedasto Ngombale
- (vi) Mhe. John Peter Kadutu

IV. MASWALI YA KAWAIDA

Maswali yafuatayo yaliulizwa:-

OFISI YA RAIS (TAMISEMI)

Swali Na. 96: Mhe. Dkt. Mary Michael Nagu

Nyongeza: Mhe. Dkt. Mary Michael Nagu
Mhe. Omar Tebetwa Mgumba

Swali Na. 97: Mhe. Boniventura Destery Kiswaga

Nyongeza: Mhe. Boniventura Destery Kiswaga

OFISI YA MAKAMU WA RAIS (MUUNGANO NA MAZINGIRA):

Swali Na. 98: Mhe. Mwantum Dau Haji

Nyongeza: Mhe. Mwantum Dau Haji

WIZARA YA HABARI, SANAA, UTAMADUNI NA MICHEZO:

Swali Na. 99: Mhe. Elibariki Immanuel Kingu

Nyongeza: Mhe. Elibariki Immanuel Kingu

WIZARA YA MAJI NA UMWAGILIAJI:

Swali Na. 100: Mhe. Musa Rashid Ntimizi

Nyongeza: Mhe. Musa Rashid Ntimizi
Mhe. Moshi Selemani Kakoso

Mhe. Juma Selemani Nkamia

Swali Na. 101: Mhe. Gibson Blasius Ole - Meiseyeki

Nyongeza: Mhe. Gibson Blasius Ole - Meiseyeki
Mhe. Ruth Hiyob Mollel
Mhe. Deo Kasenyenda Sanga

Swali Na. 102: Mhe. Zainabu Mndolwa Amiri

Nyongeza: Mhe. Zainabu Mndolwa Amiri

WIZARA YA AFYA, MAENDELEO YA JAMII, JINSIA, WAZEE NA WATOTO:

Swali Na. 103: Mhe. Allan Joseph Kiula

Nyongeza: Mhe. Allan Joseph Kiula
Mhe. Rhoda Edward Kunchela

WIZARA YA MALIASILI NA UTALII

Swali Na. 104: Mhe. Philipo Augustino Mulugo

Nyongeza: Mhe. Philipo Augustino Mulugo

WIZARA YA ELIMU, SAYANSI NA TEKNOLOJIA

Swali Na. 105: Mhe. Hussein Nassor Amar

Nyongeza: Mhe. Hussein Nassor Amar

WIZARA YA MIFUGO NA UVUVI:

Swali Na. 106: Mhe. Sophia Hebron Mwakagenda

Nyongeza: Mhe. Sophia Hebron Mwakagenda
Mhe. Devotha Mathew Minja

V. MATANGAZO

- (i) Wageni mbalimbali waliokuwepo Bungeni walitambulishwa;
- (ii) Wajumbe wa Kamati ya Ardhi wakutane saa 7:00 mchana;
- (iii) Mashindano ya EALA yatafanyika Dar es Salaam kuanzia tarehe 1 – 11 Desemba, 2017.

MWONGOZO WA SPIKA

- (i) Mhe. George Malima Lubeleje aliomba Mwongozo na kuuliza Serikali ina mpango gani wa kuchimba Malambo na Mabwawa kwa ajili ya Mifugo ambayo inazunguka nchi nzima kwa ukosefu wa maji.

Mhe. Spika alielekeza jambo hilo Serikalini ili lifanyiwe tathmini ya kutosha.

- (ii) Mhe. Pauline Philipo Gekul aliomba Mwongozo kuhusu uamuzi wa Serikali kukamilisha Maboma na Zahanati kwamba jambo hilo halitekelezwi na badala yake Wananchi kutakiwa kuchangia kwani Serikali haina fedha.

Serikali iliomba kulichukua jambo hilo kwa ajili ya kulifanyia kazi.

- (iii) Mhe. Mwita Mwikwabe Waitara aliomba Mwongozo juu ya Askari wa Maliasili kuendelea kupiga/kufukuza Wananchi wa Jimbo la Ukonga licha ya kauli ya Waziri Mkuu kuwa migogoro ya Ardhi ifanyiwe kazi.

Spika alitoa rai kwa Serikali kulitazama jambo hilo.

- (iv) Mhe. Jaku Hashim Ayoub aliomba Mwongozo akitaka Bunge lijadili jambo la dharura kuhusu hali ya Wafanyabiashara wa Zanzibar kusumbuliwa. Hata hivyo hakuungwa mkono.

- (v) Mhe. Goodluck Araph Mlinga aliomba Mwongozo akieleza kutokuridhishwa na majibu ya Serikali kuhusiana na Maswali yanayoeleza uwepo wa Wananchi wanaouawa na Wanyama.

Spika alitoa wito kwa Serikali kuangalia majibu yake na pia Kamati ya Maliasili nayo ifuatilie jambo hilo.

VI. MISWADA YA SHERIA YA SERIKALI:

- (i) Mhe. Prof. Makame Mnyaa Mbarawa alitoa Maelezo ya Muswada wa Sheria ya Wakala wa Meli Tanzania wa Mwaka 2017 na kutoa Hoja kuwa Muswada huo sasa usomwe kwa Mara ya Pili na Bunge likubali kujadili na kuupitisha;
- (ii) Mhe. Moshi Selemani Kakoso aliwasilisha Taarifa ya Kamati ya Miundombinu kuhusu Muswada huo;
- (iii) Mhe. Susan Anselm Lyimo aliwasilisha Maoni ya Kambi ya Upinzani kuhusu Muswada huu;
- (iv) Uchangiaji wa jumla ulianza kama ifuatavyo:-

1. Mhe. Rukia Ahmed Kassim	-	CUF
2. Mhe. Saed Ahmed Kubenea	-	CHADEMA
3. Mhe. Emmanuel Adamson Mwakasaka	-	CCM
4. Mhe. Esther Michael Mmasi	-	CCM
5. Mhe. Dkt. Immaculate Sware Semesi	-	CHADEMA

KUSITISHA BUNGE

Saa 6:55 mchana Spika alisitisha Bunge hadi saa 11:00 jioni.

BUNGE KURUDIA

Saa 11:00 jioni Bunge lilirudia na mjadala wa Muswada wa Sheria ya Wakala wa Meli Tanzania uliendea kwa Wabunge wafuato kuchangia:-

6. Mhe. Ritta Enespher Kabati	-	CCM
7. Mhe. Catherine Nyakao Ruge	-	CHADEMA
8. Mhe. Mary Deo Muro	-	CHADEMA
9. Mhe. Jaku Hashim Ayoub	-	CCM

VII. KUHITIMISHA HOJA

Serikali ilianza kutoa Maelezo ya Hoja mbalimbali za Wabunge kama ifuatavyo:-

- (i) Mhe. Eng. Atashasta Justus Nditiye – Naibu Waziri
- (ii) Mhe. George George Mcheche Masaju – Mwanasheria Mkuu wa Serikali
- (iii) Mhe. Prof. Makame Mnyaa Mbarawa – Mtoa Hoja alihitimisha Hoja na kutoa Hoja ya kuliomba Bunge lipitisha Muswada huo.

VIII. KAMATI YA BUNGE ZIMA

Bunge liliingia katika hatua ya Kamati ya Bunge Zima ili kupitia Ibara zote za Muswada. Wabunge wafuatao waliwasilisha Majedwali ya Mabadiliko:-

1. Mhe. Prof. Norman Adamson Sigallah – Ibara ya 1 (Jina la Muswada)
  - Kutokana na kutoelewana kati ya Kamati na Serikali juu ya mbadiliko ya jina la Muswada Spika alisitisha Bunge kwa muda wa saa moja ili kutoa nafasi kwa pande zote mbili kukubaliana. Bunge litarejea tena saa 1:30 usiku.

IX. BUNGE KUREJEA

Saa 1:30 Bunge lilirejea, Kamati ya Bunge Zima iliendelea ambapo Mhe. Spika alieleza kuwa Ibara ya 1 itafanyiwa uamuzi baadae hivyo tuendelee na Ibara nyingine za Muswada.

- Wabunge waliochangia ni:-

(i) Mhe. Dkt. Immaculate Sware Semesi

(ii) Mhe. Esther Michael Mmasi

- Baada ya kupitisha Ibara zote, Kamati ya Bunge Zima lilirejea kwenye Ibara ya 1 kuhusu jina la Muswada. Jina jipya lililopendekezwa na Serikali ni:-
"Tanzania Shipping Agency"

X. TAARIFA

(i) Bunge lilirejea, Mtoa Hoja alitoa Taarifa kwamba Kamati ya Bunge imemaliza kazi yake na kutoa Hoja kwamba Bunge likubali kupitisha Muswada huo, Hoja uliungwa mkono, Bunge lilihojiwa na kupitisha Muswada;

(ii) Muswada ulisomwa Mara ya Tatu na Spika alitangaza kwa Bunge limeshamaliza kazi yake na pia alitoa pongezi kwa Serikali na Kamati.

(iii) KUAHIRISHA BUNGE

Saa 2:15 usiku Bunge liliahirishwa hadi tarehe 17 Novemba, 2017 saa 3:00 asubuhi.